

ใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคใต้
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง เรียนรู้ภาษาถิ่นไทย
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง ครั้นเครื่องเพลงภาคใต้
 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๔๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เพลงพื้นบ้านภาคใต้

เพลงพื้นบ้านภาคใต้มีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ แต่ยังรักษารูปแบบพื้นเมืองได้มาก นิยมเล่นกันเองตามเทศกาลต่าง ๆ โดยไม่มีการรับจ้างแสดง และไม่ถือเป็นอาชีพ เพลงพื้นบ้านภาคใต้ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงบอก เพลงนา เพลงกล่อมเด็กหรือแห่นาค และเพลงร้องเรือหรือเพลงชาน้องซึ่งเป็นเพลงกล่อมเด็ก

๑. เพลงกล่อมเด็ก

ลักษณะของเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยทั่วไปจะใช้ถ้อยคำง่าย ๆ มีเสียงคล้องจองกันแต่ไม่ได้บังคับลักษณะสัมผัส สามารถยืดหยุ่นได้ตามทำนองของผู้ขับกล่อม เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ในแต่ละท้องถิ่นอาจเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น เพลงชาน้อง เพลงร้องเรือ หรือน้องนอน เพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยทั่วไป วรรคแรกของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยทั่วไป วรรคแรกของเพลงกล่อมเด็กมักขึ้นต้นด้วยคำว่า “ฮาเอ้อ” หรือ “ฮาเหอ”

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กประจำภาคใต้

เพลง ไก่เถื่อน

“...ไก่เถื่อนเหอ... ลูกสาวขี้คร้าน... แม่เอาด้ามขวาน... นอนให้แม่ปลุก...”	ชั้นเทือนทั้งบ้าน นอนให้แม่ปลุก แหวงวานดังพลุก ลูกสาวขี้คร้านเหอ...”
---	--

๒. เพลงเรือ

เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ใช้เล่นในเรือ นิยมเล่นในเดือนสิบเอ็ด หรือเดือนสิบสองหลังออกพรรษาแล้ว ภาคใต้จะมีงานประเพณีชักพระหรือแห่พระ ผู้เล่นเพลงเรือเป็นชาวบ้านที่อยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเลสาบ เช่น อำเภอไชยา อำเภอกะสมุย อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองฯ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และจังหวัดชุมพร การเล่นเพลงเรือ มีเรือเพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยเริ่มต้นร้องกลอนไหว้ครูก่อน จากนั้นก็ว่ากลอน ชักชวนเรือเพลงอีกฝ่ายให้มาร้องเล่นกัน แล้วร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิกิริยาไหวพริบ ทั้งในเชิงเกี้ยวพาราสี โต้คารมอย่าง

เผ็ดร้อน และกระเช้าเข้าเหย้ากัน มักนำเอาเหตุการณ์บ้านเมือง หรือสภาพแวดล้อมมาสอดแทรก ในเนื้อร้อง เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน หรือเสียดสีประชดประชันกัน ในระหว่างที่ร้องเพลงเรื่อนั้น ผู้พาย ต้องพายให้เข้ากับจังหวะของเพลงด้วย

๓. เพลงบอก

เป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในวันสงกรานต์ (ก่อนหรือหลังก็ได้) เพื่อบอกความหรือประกาศวัน สงกรานต์ว่า ปีนี้น้ำคือน้ำกั้ว วันใดเป็นวันธงชัย วันอธิบดี ฯลฯ เพลงบอกอาจเล่นในงานบุญต่าง ๆ หรืองานประจำปีก็ได้

๔. เพลงนา

เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวมุขพร ใช้ร้องเล่นเมื่อจับกลุ่มเดินไปนา และร้องระหว่างเกี่ยวข้าว ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ แต่วรรคหนึ่งอาจมี ๙ - ๑๑ คำแล้วแต่เนื้อความที่ร้อง และใช้ สัมผัสท้ายวรรคเป็นเสียงเดียวกันที่เรียกว่า กลอนอา กลอนอี

การร้องเพลงนาต้องมีคู่ขับร้องด้วยคนหนึ่ง ผู้ร้องนำต้นบทเรียกว่า แม่เพลง คู่ขับร้องเรียกว่า ท้ายไฟ และเมื่อร้องจบบทหนึ่งอาจเปลี่ยนกันเป็นแม่เพลง หรือท้ายไฟก็ได้

๕. เพลงกล่อมนาคน หรือเพลงแห่นาค

เป็นเพลงพื้นบ้านของไทยพุทธแถบแหลมสทิงพระ จังหวัดสงขลา ใช้ร้องกล่อมนาคนตอน แห่นาคออกจากบ้านไปวัด และตอนแห่เวียนรอบพระอุโบสถ นอกจากร้องเพื่อความสนุกสนาน ครื้นเครง เนื้อหาของบทเพลงยังเป็นการอบรมสั่งสอนนาคก่อนเข้าบรรพชาอุปสมบท

